

Képek forrása: Könyvtári Intézet és VMMI

Elkötelezett hídépítők

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet (VMMI) fennállásának 20. évfordulója alkalmából Hagyomány és megújulás – a könyvtárak szerepe a 21. században címmel szakmai konferenciát szervezett. Az eseményen a Kárpát-medence számos pontjáról érkeztek magyar könyvtárosok, hogy megosszák tapasztalataikat és közösen gondolkodjanak a jövő kihívásairól. A jubileum és a tanácskozás apropóján **Kormányos Katona Gyöngyi**vel, az intézet igazgatójával beszélgettünk.

Húsz év hosszú idő – hogyan foglalná össze a VMMI legfontosabb mérföldköveit az elmúlt két évtizedből?

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet húszéves fennállása alatt meghatározó szereplőjévé vált a vajdasági és a Kárpát-medencei magyar közművelődésnek. Az intézmény 2005-ben alakult meg a Magyar Nemzeti Tanács kezdeményezésére, majd 2008-tól Vajdaság Autonóm tarto-

mánya is hivatalos alapítójává vált. Létrehozása egyértelmű válasz volt azokra az új igényekre, amelyek a vajdasági magyar szellemi élet kiteljesítését és önálló intézményrendszerének kiépítését szorgalmazták. Az intézet tevékenységét az alapítók mellett kiemelten támogatja az anyaországi Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága is. Az elmúlt két évtized során az intézet fáradhatatlan munkával, elhivatott intézményalapítók és vezetők, kollégák, együttműködő partnerek, alapító szervezetek és támogatók közös erejével azon dolgozott, hogy: dokumentálja, láthatóvá és elérhetővé tegye a vajdasági magyar közösség értékeit, mindeközben hidat építsen múlt, jelen és jövő, nemzedékek, régiók és országok között. Az elkötelezett hídépítők nélkül a Vajdasági Magyar Művelődési Intézetnek ma nem lenne jelene és nem lenne jövője. Az intézet működésének egyik legnagyobb értéke a vajdasági magyar közösség tárgyi, szellemi kulturális örökségének gondozása és digitális őrzése, a vajdasági magyar kultúra közösségteremtő szerepének erősítése, valamint a szakmai könyvtár és a digitális adatbázisok működtetése. Az elmúlt évek egyik jelentős fejlesztése a digitalizáció területén történt.

Miként kapcsolódik össze a könyvtári munka a VMMI egyéb tevékenységeivel, például a kutatásokkal, kiadványokkal, rendezvényekkel? Milyen vajdasági könyvtárakkal vannak együttműködéseik?

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet kiemelt feladatköre a vajdasági magyar nemzeti közösség kultúrájának dokumen-

tálása, internetes adatbázisainak működtetése, közgyűjteményének, szellemi, kulturális örökségének, a kortárs alkotások digitálisan mentett tartalmainak őrzése és elérhetővé tétele, kiemelt közművelődési programok szervezése és kiadványok megjelentetése. A VMMI koordinálja a Kapocs Könyvtári Csoport munkáját már több mint 15 éve, szakmai továbbképzéseket, jó gyakorlatokat szervezünk a könyvtáros kollégák számára. A Kapocs Könyvtári Csoportot, amely nem formális szervezet, mgr. Hajnal Jenő intézményvezető hívta életre 1999-ben tíz vajdasági magyar érdekltségű, közművelődési szerepet betöltő könyvtár társulásával, hogy segítse a délvidéki magyarság információellátását.

Intézetünk célkitűzése, hogy támogassuk a vajdasági magyar könyvtárak és könyvtárosok helyzetét, valamint erősítsük szakmai összetartozásukat és együttműködésüket. A Kapocs program keretében a vajdasági magyar könyvtárosok kapcsolatot építenek a magyarországi és a határon túli magyar könyvtárakkal, valamint szakmai szervezetekkel. Aktívan részt vesznek a hazai és magyarországi szakmai továbbképzéseken, konferenciákon és szakmai tanulmányutakon, mindez a szakmai fejlődésüket segíti és építi. Minden magyar érdekltségű könyvtárral együttműködünk, továbbá szakmai kapcsolatot ápolunk a nagyikindai törzskönyvtárral, az újvidéki székhelyű Matica Srpska (Matica Szrpszka) intézménnyel és a belgrádi nemzeti könyvtárral is, továbbá a Magyar Nemzeti Tanács támogatásával van lehetőség fenntartani a magyar érdekltségű könyvtárakban a Qulto programot.

www.vamadia.rs

A Vajdasági Magyar Digitális Archivum (Vamadia) az egyik legfontosabb projektjük, amely Délvidék magyar kulturális örökségének digitális megőrzését szolgálja. Hogyan látja ennek a szerepét a könyvtári munkában, és milyen terveik vannak a további bővítésére, fejlesztésére?

A Magyar Nemzeti Tanács megbízásából és a kulturális stratégia nyomán az intézet a digitális tartalomszolgáltatást ingyenesen végzi a Vajdasági Magyar Digitális Archivum (vamadia.rs) platformon keresztül. A digitálizált anyagok (minden tartalomtípus esetén: nyomtatott kiadványok, hang, fotó, képzőművészeti alkotás) feltöltésének előkészítése, a digitális anyagok feltöltése és metaadatolása a Vamadia platformon az intézet munkatársainak feladatköre. Ezek mellett intézetünk könyvtára teljességre törekvően gyűjti a vajdasági magyar közösséghez kötődő kiadványokat, folyóiratokat és egyéb dokumentumokat. Azokat a kiadványokat, periodikákat, amelyek nem ütköznek szerzői szempontból jogi akadályba, ingyenesen és digitálisan közkincként elérhetővé tesszük az adatbázisunkban.

Feladatkörünkbe tartozik a magyarországi könyvkiadók vajdasági magyar szerzőktől megjelentetett vagy vajdasági témával foglalkozó kiadványainak követése, listázása és beszerzése. A jövő könyvtára nemcsak őriz, hanem ösztönöz és tanít úgy, hogy a közösségi emlékezet élő erő maradjon, ne csupán emlék. Ez a feladata intézetünk könyvtárának, hogy elérjünk a legkisebb településre, a világ bármely szegletébe, ahol a vajdasági magyar kulturális örökség érdeklődésre tarthat számot.

„Az elkötelezett hídépítők nélkül a Vajdasági Magyar Művelődési Intézetnek ma nem lenne jelene és nem lenne jövője”

Milyen kihívásokkal szembesül ma egy kisebbségi magyar közösség könyvtára, és hogyan lehet ezekre fenntartható válaszokat adni?

Kisebbségi létben a könyvtáraknak kiemelt szerepük van: emlékezetként őrzik egy közösség múltját, láthatóvá, közkincké teszik mindazt, amit a magyar kultúra évszázadok során felhalmozott, hogy a kulturális örökség élő erő maradjon a mindennapokban.

Egy kisebbségi magyar közösség könyvtára napjainkban összetett kihívásokkal néz szembe, ezek túlmutatnak a klasszikus könyvtári feladatokon. A társadalmi, nyelvi és kulturális környezet változása különösen érzékenyen érintheti a kisebbségi

létben élő közösségeket, ahol a könyvtárak szerepe nem csupán az olvasás elősegítése vagy a könyvkölcsönzés biztosítása, hanem az anyanyelv, a nemzeti identitás és az anyanyelvű kultúra megtartásának szolgálata is.

A fenntartható válaszok egyik kulcsa az alkalmazkodás: a könyvtáraknak képesnek kell lenniük a közösségi igények gyors felismerésére, a digitális lehetőségek kihasználására és olyan szolgáltatások kialakítására, amelyek helyi sajátosságokra épülnek. Ugyanilyen fontos a szakmai együttműködés, a regionális hálózatokban való részvétel, valamint az, hogy a könyvtárak mentori szerepet vállaljanak ott, ahol más kulturális intézmény nem működik.

A jubileumi konferencia címe: „Hagyomány és megújulás”. Mit jelentenek ezek a fogalmak az Önök munkájában, különösen a könyvtári területen?

A 21. században a „hagyomány és megújulás” olyan alapelv, amely hosszú ideje meghatározza az intézetünk és könyvtári partnereink munkáját is. A könyvtár hagyományos értelemben az írott örökség hordozója is. Ugyanakkor a könyvtárak csak akkor tölthetik be maradéktalanul közösségi szerepüket, ha képesek a folyamatos megújulásra. Ez nemcsak technikai vagy eszközhasználati kérdés, hanem szemléletmódbeli nyitottságot is jelent: a közösségi igényekre való érzékeny reagálást, a fiatal generációk megszólítását úgy, hogy a könyvtár a jövőben is élő, használható, közösségformáló tér maradjon.

„A jövő könyvtára nemcsak őriz,
hanem ösztönöz és tanít úgy,
hogy a közösségi emlékezet élő
erő maradjon, ne csupán emlék”

A rendezvényre a Kárpát-medence több országából érkeztek könyvtárosok. Milyen együttműködési lehetőségeket lát a határon túli magyar könyvtárak között? (Megjegyzés: Itt a határon túli alatt a nem szerbiai könyvtárakat értjük.)

Külön öröm számunkra, hogy a Vajdaságban, Zentán vendégül láthattuk a Kárpát-medence, az anyaország és Vajdaság meghatározó szakmai könyvtári, közművelődési és oktatási intézményeinek, egyesületeinek képviselőit, akik jelenlétükkel és előadásaikkal hozzájárultak ahhoz, hogy a könyvtárak szerepe, a nemzeti kulturális értékek mentése, archiválása közös ügygé váljon.

A határon túli magyar könyvtárak hasonló kihívásokkal szembesülnek: kisebbségi létben dolgoznak, gyakran korlátozott erőforrásokkal, mégis központi szerepet játszanak az anyanyelvű kultúra, tudás és közösségi emlékezet őrzésében.

A szakmai konferencia is megerősítette: sok lehetőség rejlik az intézmények közötti tudásmegosztásban, közös projektekben, kezdeményezésekben, illetve a közös adatbázisok, kiadványok, módszertani anyagok létrehozásában. Fontos cél lehet egy közös könyvtári hálózat kiépítése, amely elősegíti az erőforrások észszerű elosztását, a jó gyakorlatok átadását, valamint a közös pályázatokat is.

Az egységes magyar kulturális tér megalapozásában nagy szerepe van az Országos Széchényi Könyvtárnak, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének és még néhány anyaországi könyvtári intézménynek is, amelyek partnerintézményként nem hagyják magukra és segítik a határon túli magyar könyvtárakat.

Milyen terveik vannak a következő évek-re, akár a könyvtári munka, akár a szélesebb intézményi küldetés szempontjából?

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet kiemelt jelentőségű regionális intézmény, célkitűzése és küldetése továbbra is a vajdasági magyar nemzeti közösség kulturális örökségének, szellemi, tárgyi kultúrájának digitalizálása, archiválása és őrzése, az örökségvédelem.

Fontos, hogy minden magyar vonatkozású anyagot is gondozó közgyűjteményi intézmény közös gyűjtőfelületként gondoljon a Vajdasági Magyar Digitális Archivumra, a Vamadiára, ezért jelentős az együttműködés számos vajdasági intézménnyel.

Az intézmény szélesebb küldetésében továbbra is fontos szerepet kap az értékmegőrzés, az identitásörzés, a szellemi, kulturális örökség láthatóvá tétele: legyen szó néprajzi, irodalmi, történeti vagy tárgyi kultúráról. Folyamatosan bővítjük digitális adatbázisainkat, támogatjuk a helyi közösségek kulturális értékeinek feltérképezését, és újabb programokat indítunk a kulturális tudásátadás érdekében.

Szűts Etele

www.vamadia.rs

